20. apr. 1842

FAKTA

Dato:
20. apr. 1842

Sidetal:
Dagbog A, side 16-18

Dagbogens placering:
Det kgl. Bibliotek NKS 4201, I, 4°

Trykt udgave:
Mogens Lebech (red.): Et Aar af mit Liv, København 1967, s. 61-63; Jesper Svenningsen (red.): Seks år af et liv. Johan Thomas Lundbye – Dagbøger om tro, skæbne, kunst og kærlighed, København 2018, s. 66-68

TRANSSKRIPTION

20 April.
Jeg kommer netop nu [overstreget: til] hjem fra Skovgaard,[1] hos hvem jeg maler Gaasetaarnet.[2] Idag har jeg malet Luften; den blev dog langtfra som jeg vilde havt den, saaledes som jeg i Tankerne har udmalet mig den; men saaledes gaaer det jo altid. Hvorfor kunde den nu ikke blive saa simpel, saa fri for Smaalighed, som jeg havde foresat mig, nei, det er vanskeligt at faae fat paa den Simpelhed, som alle de store Kunstnere have, og som seer ud til at være saa let at opnaae; man skulde tro, det var ingen Ting at gjøre et saadant Maleri, som Aarhundreder tit beundre med Rette, men: alt det Store er enkelt, siger Tegnér. Nu staaer mit Haab til den store Luft paa mit eget Maleri,[3] hvor jeg dog synes i Kartonen at have de store rolige Masser saaledes angivne, at de maa kunne tage sig ud i Maleriet, nu, vi faaer see. – Jeg er træt nu af at male og tænke derpaa. Jeg maa atter tilbage til hende.[4] Fandt hun ikke selv mine to Stykker,[5] og betragtede dem med Interesse – o, er det blot Indbildning? men da vi skiltes ad, sagde hun ja, jeg haaber at see Dem hos Deres Tante, nu da hun kommer til Byen, saa vil hun dog see mig; sagde hun ikke: det gjorde hende ondt, at hun var ude, da jeg vilde besøgt hende, og opfordrede hun mig ikke til at komme til Vedby Gaard i Sommer. Det gjorde hun, men jeg tør Intet bygge derpaa. Gik det som jeg ønskede, da forandrede jeg aldrig mine Tanker om hende, ingen anden Pige maatte fortrænge hendes Billede af min Sjæl, saa skulde jeg reise et Par Aar, paa Reisen vilde hendes Billede følge mig men ingen tydsk Skjønhed skulde blive hendes Rival, |det tør jeg love for| og ligesaalidt nogen Italienerinde. Naar jeg da kom hjem, beriget med Erfaringer, langt dygtigere end da jeg drog fra det kjære Fødeland, da vilde hun vist ogsaa give mig Ja; og yndigt skulde da vore Dage gaae her i det smukke Danmark. Da er hun maaskee ikke skjøn mere – •17• hun skal have været saa smuk som yngre, men siden en haard Sygdom har hun tabt meget af den ydre Skjønhed; men yndig er hun altid i mine Øine, der er denne usigelige Skjønhed i hendes rolige, qvindelige Væsen som opstaaer af et reent Hjerte, og giver alle Bevægelser Ro og Harmoni, og jeg har lagt Mærke til, at den Skjønhed bestaaer, naar Ansigtets forgaaer. – Saaledes skulde det gaae, naar jeg maatte bestemme min Fremtid; men, Gud være lovet! jeg kjender den ikke. Meget kan forandre sig, og jeg tør ikke engang tro mig selv saa trofast, jeg har jo aldrig prøvet mig i Sligt. Underligt, ja, høist underligt vil det være, naar Aar ere gaaet hen, da at læse disse Linier, naar maaske ganske andre Interesser og Personer fængsle mig. Jeg kan tænke mig, at jeg kunde blive tilsinds at ødelægge denne Bog, men det vilde være Svaghed, fordi jeg ikke kunde taale at see at jeg havde forandret mig, men lad den kun leve, og minde mig om, hvordan jeg har været, desuden: er der noget Syndigt i at vi forandre Tilbøieligheder, bliver det da mindre fordi vi ikke have det opskrevet. Kingo siger saa yndigt: Dage skal Dagene svare og Nætter hinanden

opklare! det er vel Synd at anvende dette Billede, der er saa stort at det passer paa hele Menneskeslægtens Udvikling paa mig Stakkel, men er Menneskeslægtens Liv ikke som det enkelte Menneskes, jo, ogsaa jeg vil haabe at de kommende Dage skal give fyldestgjørende Svar paa de Spørgsmaal min Sjæl i disse gjør, og jeg ønsker at de kommende Dage altid maa finde mig paa den Vei, jeg nu vandrer, men bedre og stærkere, og Nætterne, ogsaa jeg har jo ligget og grædt om Natten, naar Alt var tyst og stille, naar jeg var bedrøvet, naar jeg angrede Noget – jeg kjender Anger, og er glad derved, det er det første Skridt til Forbedring; men naar vi ret angrer Noget, da hjelper ikke Andres Trøst, vi bebreide os stedse selv, og da er Graaden lindrende, og jeg synes ikke umandig. Jeg husker en Nat paa Fredriksværk, da Fader var blevet vred paa mig, som jeg troede uden at jeg havde fortjent det, det foranledigede et af de gruelige krampeagtige Tilfælde, hvoraf Sigvard[6] en Tid led, det var en rædsom Aften, jeg veed i mit Liv Intet, der har i den Grad rystet mig, som saadanne Krampeslag, jeg troer jeg kunde selv faae dem blot ved at see Andre lide deraf. Jeg laae om Natten i samme Værelse som den kjære Broder, jeg lyttede til hans Aandedræt for at forvisse mig om at han sov nu trygt, og ville vaagne styrket næste Morgen. Hen paa Natten aabnedes Døren i det forreste Værelse, og min elskede Mo- •18• der traadte ind. Hun kunde ikke sove af Angst for Sigvard, hun havde listet sig op for at see til ham. Jeg laae og græd, hun satte sig paa Kanten af Sengen og jeg hvilte mit Hoved mod hendes trofaste Bryst, hun bad til Gud for os Børn og sagde mig: Fader var ikke mere vred. Længe sad hun hos mig, jeg vil aldrig glemme det, hun kyssede mig og bad mig lægge mig til at sove, saae endnu engang til den stakkels Sigvard og forlod os derpaa. – Saaledes er mangen Nat gaaet for mig, at jeg er sovet ind med Kinden paa den vaade Hovedpude, og jeg takker Gud derfor. Saalænge jeg kan græde er der dog noget Barnligt tilbage i mig, og det maa aldrig forlade selv den mandigste, kraftigste Characteer. Og det kan vel siges, at Nætter hinanden opklare, naar Angerstaaren brænder paa Kinden og vi føle os bedre, at vi ikke længere behøve at skule og skamme os, naar vi skulle see Andre i Øiet, ja, jeg kunde ønske mit Indre lyst som den klare Dag, og skjøndt der er Ting, jeg ikke kan sige Alverden, saa er der dog Intet, som jo er sagt til Nogen, og hvad Ondt, man har tilstaaet eet Menneske har man tilstaaet Menneskeslægten.

---

[1] Malerkammeraten P.C. Skovgaard (1817-1875).

[2] Statens Museum for Kunst (KMS6731; Karl Madsen: Johan Thomas Lundbye 1818-1848, København 1949, nr. 114.

[3] En dansk kyst, KMS412 (Karl Madsen: Johan Thomas Lundbye 1818-1848, København 1949, nr. 134).

[4] Louise Neergaard (1816-1895).

[5] Lundbye udstillede dette år sit Parti af Egnen ved Tisvilde (privateje; Karl Madsen: Johan Thomas Lundbye 1818-1848, København 1949, nr. 111) og Sjællandsk landskab (Statens Museum for Kunst, KMS402; Madsen 1949, nr. 112).

[6] Lundbyes ældste lillebror, Sigvard U.R. Lundbye (1820-1864).

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

19 April

Jeg kommer netop nu tilbage fra Westhillingen, hvor jeg var med Fru Forrad og Louise Neergaard. Min Fæle for denne yndige Pige kan dog ikke være nogen overtrikkelig Ømhed; jeg har aldrig følt saaledes for nogen Anden. Hun viser mig Godhed og Venlighed; men jeg tør ikke sige hende, at jeg ønsker hende, hun vilde da være tilbøjelig for bestandig; o, Louise! De kunde skabe Lykke og inderlig Glæde, hvor den nu ikke er. Skal jeg skrive til hende, naar hun er ræist; det kan jeg kun dearligt – jeg føler mig meget ulykkelig; men jeg føler mig ogsaa glad, jeg er saa vel stemt mod Alle, det er som min Hjærlighed til hende gjorde mig bedre – hvad nytter det, jeg savner den Selvstændighed, der ene kan give mig Haab om hendes og hendes Forældres Samtykke.

20 April.

Jeg kommer netop nu ~~til~~ hjem fra Skangaard, hvor hun jeg malede Gaasetærnet. Idag har jeg malet Luften; den blev dog langtfra som jeg vilde have den, saaledes som jeg i Tankerne har udmalet mig den; men saaledes gaaer det jo altid. Hvorfor kunde den nu ikke blive saa simpel, saa fri for Smaalighed, som jeg havde forestillet mig, nei, det er vanskeligt at faae fat paa den Simpelhed, som alle de store Kunstnere have, og som seer nu til at være saa let at opnaae; man skulde tro, det var ingen Ting at gjøre et saadant Maleri, som Overkunderne det beundrer med Rette, men: alt det store er enkelt, siger Tegner. Nu staaer mit Haab til den store Luft paa mit eget Maleri, hvor jeg dog synes i Øieblikket at have de store ualige Masser saaledes anordnet, at de maa kunne tage sig ud i Maleriet, nu, vi faaer see. — Jeg er træt nu af at male og tænke derpaa. Jeg maa atter tilbage til hende. Fandt hun ikke selv mine to Stykker, og betragtede dem med Interesse – o, er det blot Indbildning? men da vi skiltes ad, sagde hun jo, jeg haaber at see Dem hos Deres Tante, nu da hun kommer til Byen, saa vil hun dog see mig; sagde hun ikke: det gjorde hende ondt, at hun var ude, da jeg vilde besøge hende, og opfordrede hun mig ikke til at komme til Vidskjærgaard i Sommer. det gjorde hun, men jeg tør ikke bygge derpaa. Gik det som jeg ønskede, da forandrede jeg aldrig mine Tanker om hende, ingen anden Pige maatte fortrænge hendes Billede af min Sjæl, saa skulde jeg reise et Par Aar, paa Reisen vilde hendes Billede følge mig

det tør jeg lave for:

men ingen Tydsk Skjønhed skulde blive hendes Rival, og lige saalidt nogen Statsministerinde. Naar jeg da kom hjem, beriget med Erfaringer, langt dygtigere end da jeg drog fra sit hjemme Fødeland, da vilde hun vist ogsaa give mig Ja; og yndigt skulde da vore Dage gaae her i det smukke Danmark. Da er hun maaskee ikke ~~*~~ kjøn mere –

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

hun skal have været saa smuk som ønsker, men siden en haard Sygdom har hun tabt meget af den gamle Skjønhed; men ejndig er hun altid i mine Øine, der er denne usigelige Skjønhed i hendes ranlige, gavmilde Væsen som opstaaer af et ærent Hjerte, og giver alle Bevægelser Ro og Harmoni, og jeg har lagt Mærke til, at den Skjønhed bestaaer, naar Alt omstøtes forgaaer. – Saaledes skulde det gaae, naar jeg maatte bestraane min Fremtid; men, Gud være lavet! jeg kjender den ikke. Meget kan forandre sig, og jeg tør ikke engang tro mig selv saa trapest, jeg har jo aldrig prøvet mig i Skjæt. Underligt, ja, høist underligt vil det være, naar Aar ere gaaet hen, da at læse disse Linier, naar maaske ganske andre Interesser og Personer fængsle mig. Jeg kan tænke mig, at jeg kunde blive tilsinds at ødelægge denne Bog, men det vilde være Svaghed, fordi jeg ikke kunde taale at see at jeg havde forandret mig, men lad den kun lene, og minde mig om, hvordan jeg har været, desuden: er der noget Sjendigt i at vi forandre Tilhøjelighedes, bliver det da mindre fordi vi ikke have det ønskeret. Ingo siger saa ejndigt: Dage skal Dagene svare og Nætter hinanden opklare! det er vel Sjnd at anvende dette Billed, det er saa stort at det passer paa hele Menneskes Lagtens Udvikling paa mig Stakkel, men er Menneskeslægtens Liv ikke som det enkelte Menneskes, jo, og saa jeg vil haabe at de kommende Dage skal give fjel bestjørende Svar paa de Spørgsmaal min Sjæl i disse gjøre, og jeg ønsker at de kommende Dage altid maa finde mig paa den Vei jeg nu vandrer, men bedre og stærkere, og Nætterne, ogsaa jeg har jo ligget og grædt om Natten, naar Alt var tyst og stille, naar jeg var bedøvet, naar jeg angrede Noget – jeg kjender Anger, og er glad derved, det er det første Skridt til Forbedring; men naar vi ved angrier Noget, da hjelper ikke Andres Trøst, vi bebreide os stedse selv, og da er Graden lindrende, og jeg synes ikke umandig. Jeg ønsker en Net paa Frederiksværk, da Fader var Eleven ved paa mig, som jeg troede uden at jeg havde fortjent det, det forandledigede et af de grusomlige krampagtige Tilfælde, hvoraf Sigvard en Tid led, det var en ræd som Aften, jeg ved i mit lille Tatet, der har i den Grad ønsket mig, saa saadanne Krampeslag, jeg troer jeg kunde selv faae dem blot ved at see Andre lide derafe. Jeg læse om Natten i samme Værelse som den kjære Broder, jeg lyttede til hans Aandedræt for at forvisse mig om at han saa nu trygt, og vilde vaagne stykket næste Morgen. Om paa Natten aabnedes Døren i det forreste Værelse, og min elske de Mo

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

der traadte ind. Hun kunde ikke saae af Angst for Sigvard, hun havde listet sig op for at see til ham. Jg laae og græd, hun satte sig paa Kanten af Sengen og jg hvilte mit Hoved mod hendes trofaste Bryst, hun bad til Gud for os Begge og sagde mig: Feder var ikke mere end Ingen hos mig, jg vil aldrig glemme det, hun kyssede mig og bad mig lagde mig til at sove, saae endnu engang til den stakkels Sigvard og forlod os derpaa. – Saaledes er mangen Nat gaaet for mig, at jg er sauet ind med Kinden paa den vaade Hovedpude, og jg takker Gud derfor. Saalange jg kan græde er der dog meget Barnligt tilbage i mig, og det man aldrig forlade selv den mandigste, kraftigste Character. Og det kan vel siges, at Natten minander ophlare, naar Angers taarer bræn. Det paa Kinden og vi føle os bedre, at vi ikke længere behøve at skille og skamme os, naar vi skulle see Andre: Dist, ja, jg kunde ønske mit Indre lyst som den klare Dagt, og skjøndt der er Ting, jg ikke kan sige Alverden, saa er der dog Datet, som jo er sagt til Nogen, og hvad Ondt, man har tilstaaet et Menneske her maa tilstaaet Menneskeslægten.

21 April Store Bededags Aften.

Jg maa dog ogsaa minde om denne Dag, da jg malede Gaardstiernet; jg har sjeldent følt en saadan Glæde over noget af mit Arbeid, som over dette; det er mig som jg havde vaad Øe, som jg gadt hjemte det, og jg har jo aldrig gjort det. Jg kan godt føle, hvor nytligt det er mig at male Ikke Stykke. – Jg vil gaae op paa Vallen nu at høre Bøjens mange Klokkers ringe, blande mig: Fremmen og vare glad, som man har lod til, naar man har anvendt sin Dag vel. I dag er Dala Lehmann kommet ud af sit Fængsel igjen. ——

28 April.

I gaar spiste jg hos Fru Ferrel; jg var helt derhen med Tante Thea og kaldet Nergaard. Om Eftermiddagen spadserede vi ud til Kalkbrænderiet, ogsaa Aftenen tilbragte jg der. Utrolig kjøn var den Dag mig ferd: jg kunde see hende og tale med hende. Jg vil og kan ikke frie til hende; men tænke paa hende det vil jg og glæde mig derved. Hun maa ogsaa komme mig mere imøde, inden jg veed at saadant Skridt; venlig og blid er hun, men hun er selv alvorlig og gjør ikke noget Skridt: Hensyende til at forlade sig, uden at have vel overveiet det; hun er vist ogsaa ældre end jg. Bort med alle Tanker om Forlovelser, jg vil samle mine Tanker til mit Malerie, min Kjærlighed til hende; om jg tør